

Szindbád, a hajós

A Magyar Kultúra Napján, január 22-én Pálffy Margit előadóművész Márai Sándor, Szindbád hazamegy című, négy tételben szerkesztett lírai összeállítását hallgathatták meg az érdeklődők a BMK kamaratermében. Az előadás ötlete Sziklay Andor amerikai költőtől származik, aki jó barátja volt Márai Sándornak. Ő kérte meg Pálffy Margit művésznőt, hogy összeállítással emlékezzen meg elhunyt barátjáról. Talán kevesen tudják, hogy Márai regénye a méltatlanul elfelejtett Krúdy Gyuláról szól. Publicisztikánk a „két hajósnak”, Márainak és Krúdynak állít emléket.

- *Hová járnak most a költők, Artúr?*
- *kérdezte Szindbád, mikor elhelyezkedett a bérkocsi ülésén. - Szeretném megkeresni őket. (...)*

(Artúrnak, a mesélőnek homályos válaszából az derült ki, hogy jóformán már nincsenek költők Pesten.)

- *Van egy, bizonyos Attila nevű, aki jó magyar és a „Bucinszky” kávéházban ül. De ez is olyan különösen viselkedik. (...)*

- *Tudsz valamit Attila műveiből?*
(...)

(A kérdés akár sértés is lehetett, hiszen Artúr, a mesélő arról volt híres, hogy minden magyar verset betéve tudott. Inkább azt javasolta, hogy elmondaná a Gondolatok a könyvtárban-t)

- *Nem - mondta Szindbád. - Nem szabad elmaradni a kor szellemi mozgalmaitól (...)*

(Végül Artúr, mint aki egy kényúr parancsának enged, citálni kezdte: „Hosszú az Úristen, s rövid a szalonna...”)

A szösszenetnyi idézet olyan Krúdyknak tűnik, pedig nem ő a szerző. A nagy író kortársa, Ady mellett Márai Sándor állított emléket „a nyugtalan hajósnak” Szindbád hazamegy című regényével.

„Aki ezt a könyvet nem ismeri, az nem olvasott semmit!” - így szóltam siheder koromban, amikor R. barátomnak visszaadtam a kölcsönkönyvet. Nagytudású (és kegyvesztett) öreg barátom azu-

tán kölcsönözte nekem a regényt, miután hosszan lelkendeztem a méltatlanul elfelejtett Krúdy életművéről. Pontosabban, védelmembe vettem, hisz’ annyi bürgyúságot beszéltek róla. Nem úgy, mint Szerb Antal, aki Herczeg Ferenc és Bródy Sándor mellett (sajátos megnevezéssel), a „három nagy impresszionista” egyikeként méltatja Krúdy Gyulát. A háború utáni igenlés, illetve tagadás irodalomtörténetének tudorai valamely „skatulyába” próbálták begyömöszölni életművét. Mondták, hogy a dzsentrí világ kései küldötte ő, mások meg éppenséggel polgári írónak minősítették. És ami a legszomorúbb, azt állították, hogy hősei álmvilágban élnek, hogy írásainak szerkezete feloldódik a reflexiók szövevényében, és így tovább... Rokonították Prousttal is, nyilván a „retrográd irodalom” példaképeként.

Márai könyve, a „hajós” egyetlen és utolsó napjáról szól. Hősünk óbudai magányából Pestre kocsikázik, mert hatvan pengőre lenne szükség a lánya vizsgaruhájára. A hévizek forrásai előtt csatlakozik hozzá Artúr, a mesélő, és miközben bácskai tokaszalonnát vásárol, a bérkocsi megérkezik a „Csikágó” kávéház elé. Ede, az irodalmi főpincér Szindbád kérdésére válaszolva kifejti nézeteit a korabeli irodalomról. Petőfi nem járt síelni, hanem a „Pílvax”-ba, és Vörösmarty sem a strandra járt,

hanem az „Arany Ökör”-be... Osváttal együtt meghalt minden - tudtuk meg Edétől, a múltat és jelent is megítélve.

Aztán papírt és tintát kért Szindbád Edétől, mert írni szeretne valamit a Magyar Szabadság pünkösdi számába.

„Írt, mert estére hatvan pengőt kellett szerezni, talán többet is (...) Írt, mert író volt és néha egyfajta hangot hallott (...) Írt, mert e pillanatokban, mikor a hang megszólalt, csukott szemei mögött derengeni kezdett a látomás (...) Írt, mert sajnálta a magyart, ezt a különös, hallgatag népet (...) Mert szívében nomád volt Szindbád, hasztalan bérelt lakást Óbudán...”

(Később a nyomdász a kefelevonattal felsietett Várdalíhoz, a szerkesztőhöz és megkérdezte, leadjuk-e ezt a tárcát? Mert négy hasábon át csak annyi történik, hogy egy ember megeszik egy halat!...)

A „Csikágóból” a „London” étterembe vitette magát Szindbád, ahol később Artúr és Várdali csatlakozott hozzá. Este hét óra után Artúr egyre erőtlenebbül sürgette a hajóst, hogy ideje már hazamenni, végül a mesélő ültében elaludt...

Pitymallott, mire a bérkocsi megérkezett az óbudai ház elé. Szindbád utasította Artúrt, hogy a hatvan pengőt adja át a kocsisnak...

„Majd frakkban temetnek el - gondolta Szindbád vetkőzés közben -, mint a főhercegeket, akik morganatikus házasságot kötöttek s a főpincéreket (...) Így mosolygott és utazott a hajós, mert végre hazament...”

(Hol van a régi ország, Szindbád úr? - kérdezte Ede. A lelkekben - felelte csendesen a hajós...)

-Szaniszló-